

VỀ TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA ỦY BAN NHÂN DÂN PHƯỜNG KHI THỰC HIỆN THÍ ĐIỂM KHÔNG TỔ CHỨC HỘI ĐỒNG NHÂN DÂN

■ THS. PHAN VĂN HÙNG (*)

Thực hiện Nghị quyết số 26/2008/QH12 ngày 15/11/2008 của Quốc hội khoá XII về thực hiện thí điểm không tổ chức Hội đồng nhân dân (HĐND) huyện, quận, phường, ngày 16/01/2009 Ủy ban thường vụ Quốc hội đã ban hành Nghị quyết số 725/2009/UBTVQH12 (sau đây gọi là Nghị quyết) về điều chỉnh nhiệm vụ, quyền hạn của HĐND, Ủy ban nhân dân (UBND) tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và quy định nhiệm vụ, quyền hạn, tổ chức bộ máy của UBND huyện, quận, phường nơi không tổ chức HĐND huyện, quận, phường (gọi tắt là ở những nơi thực hiện thí điểm).

Nghị quyết quy định nhiệm vụ, quyền hạn của HĐND và UBND tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương nơi thực hiện thí điểm; nhiệm vụ, quyền hạn, tổ chức và hoạt động của UBND huyện, quận, phường nơi thực hiện thí điểm; thẩm quyền, trình tự, thủ tục bổ nhiệm, miễn nhiệm, cách chức chủ tịch, phó chủ tịch và ủy viên UBND huyện, quận, phường nơi thực hiện thí điểm.

Từ quy định của Nghị quyết và văn bản pháp luật có liên quan, bài viết đề cập một số nội dung cơ bản về tổ chức và hoạt động của UBND phường (cơ quan hành chính nhà nước phường) khi triển khai thực hiện thí điểm không tổ chức HĐND; đồng thời nêu một số vấn đề cần quan tâm về tổ chức và hoạt động của

UBND phường trong quá trình triển khai thực hiện Nghị quyết.

a. Về tổ chức:

Nghị quyết quy định phạm vi và đối tượng điều chỉnh, trong đó khẳng định việc “quy định nhiệm vụ, quyền hạn, tổ chức bộ máy của UBND huyện, quận, phường...”. Đồng thời, Nghị quyết quy định tổ chức và hoạt động của UBND huyện, quận, phường. Có thể thấy, những vấn đề cơ bản hình thành tổ chức UBND phường ở những nơi thực hiện thí điểm như sau:

- Về vị trí và vai trò:

Nghị quyết khẳng định vị trí pháp lý của UBND phường là cơ quan hành chính nhà nước ở địa phương. Tuy nhiên, do không tổ chức HĐND cùng cấp nên vai trò của UBND phường là cơ quan hành chính đơn thuần, UBND phường là cơ quan đại diện của quận hoặc thành phố, thị xã thuộc tỉnh. Vì vậy, UBND phường vừa thực hiện theo quy định của Nghị quyết này, vừa thực hiện theo sự phân cấp của UBND cấp trên để tạo sự thống nhất, thông suốt của bộ máy chính quyền đô thị. Đây là điểm mới và là điểm khác biệt giữa tổ chức bộ máy chính quyền đô thị và bộ máy chính quyền nông thôn. Điều này được Nghị quyết khẳng định, cụ thể là “quyết định các chủ trương, biện pháp phát triển kinh tế - xã hội, củng cố quốc phòng, an ninh trên địa bàn theo quy định của pháp luật và phân cấp của UBND cấp trên; bảo đảm sự chỉ đạo quản lý thống nhất trong bộ

(*) *Vụ Chính quyền địa phương, Bộ Nội vụ*

máy hành chính nhà nước từ trung ương đến cơ sở”. Quy định trên làm thay đổi vai trò của UBND phường quy định tại Luật Tổ chức HĐND và UBND (năm 2003) là: “chấp hành Hiến pháp, luật, các văn bản của cơ quan nhà nước cấp trên và nghị quyết của HĐND cùng cấp nhằm bảo đảm thực hiện chủ trương, biện pháp phát triển kinh tế - xã hội, củng cố quốc phòng, an ninh và thực hiện các chính sách khác trên địa bàn”.

- Về bộ máy, số lượng và cơ cấu thành viên của UBND phường:

Nghị quyết quy định UBND phường gồm có chủ tịch, phó chủ tịch và ủy viên do chủ tịch UBND cấp trên trực tiếp bổ nhiệm; số lượng thành viên UBND phường có từ 3 đến 5 thành viên. Cơ cấu của thành viên UBND phường được áp dụng theo Điều 13, Nghị định số 107/2004/NĐ - CP ngày 1/4/2004 của Chính phủ quy định số lượng phó chủ tịch và cơ cấu thành viên UBND các cấp. Đồng thời Nghị quyết cũng quy định thẩm quyền, trình tự, thủ tục bổ nhiệm, miễn nhiệm cách chức chủ tịch, phó chủ tịch và ủy viên UBND huyện, quận, phường, trong đó đáng lưu ý là:

- Nghị quyết đã thể chế hóa chủ trương của Đảng về đổi mới cơ quan hành chính nhà nước và công tác cán bộ thông qua quy định giao thẩm quyền bổ nhiệm chủ tịch, phó chủ tịch và ủy viên UBND phường cho chủ tịch UBND cấp trên trực tiếp thay cho việc HĐND cùng cấp bầu chủ tịch, phó chủ tịch và ủy viên UBND cấp mình, sau đó trình chủ tịch UBND cấp trên trực tiếp phê chuẩn.

- Một điểm mới của Nghị quyết quy định tăng thẩm quyền cho người đứng đầu cơ quan hành chính nhà nước là: sau khi được bổ nhiệm, chủ tịch UBND phường đề xuất, giới thiệu nhân sự phó chủ tịch và ủy viên UBND phường.

- Quy định người bổ nhiệm có thẩm quyền miễn nhiệm, cách chức chủ tịch, phó chủ tịch và ủy viên UBND phường cũng là một quy định mới theo nguyên tắc tăng thẩm quyền cho cá

nhân người đứng đầu (chủ tịch UBND), thay thế cho hình thức miễn nhiệm và bãi nhiệm thành viên UBND do HĐND cùng cấp tiến hành và chủ tịch UBND cấp trên trực tiếp phê chuẩn.

Những quy định về bổ nhiệm, miễn nhiệm cách chức tại Nghị quyết là một bước đổi mới trong cải cách bộ máy cơ quan nhà nước và đổi mới công tác cán bộ. Trước đây, phải chờ đến kỳ họp của HĐND hoặc phải triệu tập bất thường để HĐND bầu bổ sung, miễn nhiệm hay bãi nhiệm thành viên UBND phường, thì nay, sau khi tiến hành các thủ tục theo quy định của Đảng và Nhà nước, theo thẩm quyền của mình, chủ tịch UBND cấp trên trực tiếp ra quyết định.

b. Về hoạt động:

Do không tổ chức HĐND phường, để đảm đương nhiệm vụ theo quy định pháp luật và theo sự phân cấp, Nghị quyết quy định tăng thẩm quyền cho tập thể cũng như các thành viên của UBND phường, thể hiện tính năng động trong hoạt động của UBND phường, cụ thể là:

- Đối với tập thể, Nghị quyết quy định UBND phường thảo luận và quyết định 4 loại nhiệm vụ: *thứ nhất* về quy chế làm việc, chương trình hoạt động và thông qua báo cáo của mình; *thứ hai* về quy hoạch, kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội; dự toán, quyết toán ngân sách hàng năm và quỹ dự trữ của cấp mình; đầu tư xây dựng các công trình trọng điểm; huy động nhân lực, tài chính để giải quyết các vấn đề cấp bách của địa phương theo quy định và theo phân cấp; *thứ ba* về các chủ trương, biện pháp để phát triển kinh tế - xã hội, quốc phòng, an ninh ở địa phương và *thứ tư* là các vấn đề khác theo đề nghị của chủ tịch UBND phường.

- Đối với chủ tịch, phó chủ tịch và thành viên: chủ tịch UBND phường được Nghị quyết quy định thực hiện các nhiệm vụ quyền hạn tại Luật Tổ chức HĐND và UBND, cụ thể là: áp dụng các biện pháp nhằm cải tiến lề lối làm việc; quản lý và điều hành bộ máy hành chính hoạt động có hiệu quả; ngăn ngừa và đấu tranh chống các biểu hiện quan liêu, vô trách nhiệm,

hách dịch, cửa quyền, tham nhũng, lãng phí và các biểu hiện tiêu cực khác của cán bộ, công chức và trong bộ máy chính quyền địa phương; tổ chức việc tiếp dân, xét và giải quyết kiến nghị, khiếu nại, tố cáo của nhân dân theo quy định của pháp luật; triệu tập và chủ tọa các phiên họp của UBND; chỉ đạo và áp dụng các biện pháp để giải quyết các công việc đột xuất, khẩn cấp trong phòng, chống thiên tai, cháy, nổ, dịch bệnh, an ninh, trật tự và báo cáo UBND trong phiên họp gần nhất; ra quyết định, chỉ thị để thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn của mình.

Phó chủ tịch và thành viên UBND phường nơi thực hiện thí điểm thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn theo quy chế làm việc và sự phân công của chủ tịch UBND phường; chịu trách nhiệm trước pháp luật và trước chủ tịch ủy UBND phường về việc thực hiện nhiệm vụ, quyền hạn được giao; cùng với chủ tịch và các thành viên khác chịu trách nhiệm tập thể về những vấn đề UBND quyết định.

- Về chế độ làm việc:

Trước đây, hoạt động tổ chức thực hiện nghị quyết của HĐND cùng cấp, đồng thời triển khai thực hiện nhiệm vụ của cấp trên (song trùng trực thuộc) đã làm giảm tính năng động, kịp thời, hiệu lực, hiệu quả hành chính của UBND phường. Nay, khi không tổ chức HĐND phường thì UBND phường chỉ tập trung vào thực hiện nhiệm vụ theo quy định pháp luật và sự phân cấp của cấp trên và báo cáo hoạt động với UBND cấp trên trực tiếp.

Nghị quyết quy định UBND phường nơi thực hiện thí điểm ít nhất họp mỗi tháng một lần; các quyết định của UBND phải được quá nửa tổng số thành viên UBND biểu quyết tán thành. Thẩm quyền của chủ tịch UBND phường cũng được tăng lên với quy định UBND phường biểu quyết các quyết định của mình, nếu trường hợp ý kiến đồng ý và không đồng ý bằng nhau thì quyết định theo bên có ý kiến của chủ tịch UBND.

Trong quá trình thực hiện nhiệm vụ theo quy định pháp luật và sự phân cấp của cấp trên,

UBND phường nơi thực hiện thí điểm được ban hành quyết định, chỉ thị giúp cho hiệu lực, hiệu quả hoạt động của UBND phường được tăng lên.

Nghị quyết đã quy định mối quan hệ phối hợp công tác giữa UBND phường với ủy ban Mặt trận Tổ quốc Việt Nam và người đứng đầu các đoàn thể nhân dân cùng cấp; quy định UBND phường phải tạo điều kiện thuận lợi để các tổ chức này tham gia quản lý nhà nước.

Để Nghị quyết đi vào cuộc sống, các cấp, các ngành mà trực tiếp là UBND phường phải xây dựng, sửa đổi bổ sung quy chế làm việc, phân định rõ trách nhiệm của từng thành viên UBND, trong đó lưu ý phường thuộc quận khác với phường thuộc thị xã, thành phố thuộc tỉnh, thì mới đáp ứng yêu cầu cải cách hành chính nhà nước nói chung và đối với chính quyền phường nói riêng.

Thực hiện thí điểm không tổ chức HĐND huyện, quận, phường là chủ trương lớn về cải cách bộ máy nhà nước của Đảng và Nhà nước. Trong quá trình triển khai thực hiện chắc chắn còn nhiều vấn đề đòi hỏi phải được tiếp tục nghiên cứu, đúc rút kinh nghiệm. Với quyết tâm cao nhất, cùng với sự chỉ đạo sâu sát của Ban chỉ đạo Trung ương và sự chủ động, sáng tạo của các địa phương, cơ sở, tin rằng Nghị quyết số 725/2009/UBTVQH12 về điều chỉnh nhiệm vụ, quyền hạn của HĐND và UBND tỉnh, thành phố trực thuộc Trung ương và quy định nhiệm vụ, quyền hạn, tổ chức bộ máy của UBND huyện, quận, phường nơi không tổ chức HĐND sẽ được triển khai kịp thời, hiệu quả, góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu cải cách hành chính nhằm tiếp tục xây dựng và hoàn thiện nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa; xây dựng một nền hành chính dân chủ, trong sạch, vững mạnh từng bước hiện đại; hệ thống các cơ quan nhà nước hoạt động có hiệu lực, hiệu quả, phù hợp với thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập kinh tế quốc tế của đất nước. □